

A NIHIL dimenziói

*Az Ünnepegy Lehetőség
Megtudni, hogy az Alapelem
a Végtelen
Belső Bőség.*

*A többi kicsordulás,
a világ tükrében
csorbulás,
délibáb éden*

„A műveltség meghalt, a nihil él.” írta Márai 1946-ban, és igaza volt. Korábban mások is megírták, hogy Isten halott, és ha nincs, akkor az Ember a mindenség ura, csakhogy ők megfélemedtek arról, hogy amíg a műveltség él, addig léteznek megengedett és meg nem engedett dolgok, amíg a kultúra él, addig van értékrend, van egyensúly, van stílus, és a stílus erkölcsi magatartást ad, zengést és tartalmat. Ha a kultúra él, akkor létezik közösség, létezik alázat és létezik felelősség. És a végső felelőségek, a közösség iránti, a saját magaddal szembeni, valamint az uralkodó felelőssége alól nincs lehetőség kibújni, még akkor sem, ha ezek egymásnak látszólag ellentmondanak. Amíg a műveltség él, addig a Kereszt sem halhat meg, és ez lehetőséget teremt a látszólagos és a végső ellentmondások feloldására azok számára, akik vállalni tudják a Keresztről Keresztre való tudatos lélekvandorlás útját. Bármennyire igyekeznek is az ember magát bezárni a saját individualitásának mikrokozmoszába, alázatot kell tanúsítania az összes létező mikro- és makrokozmosz iránt. El kell csendesednie és fülelnie kell a véges dolgokon átrepülő végtelen szavára. Mert a végtelen mindenben megnyilvánul, csak figyelni kell a dolgokra, figyelni egymásra és nem zavarni a végtelent. S csak az tud igazán figyelni, aki egyszerre érzi a végtelent, a lét elviselhetetlen könnyűségét, és a végtelenből elrekesztett mondatok fájalmát, pusztulását. Az alázattal összpontosított figyelem, a meditáció, az értés, a megértés és így a végső megismerés, önmagunk megismerésének egyetlen eszköze. Azáltal, hogy a műveltség meghalt, felbomlott a közösség, megszűnt a közösségi felelősségvállalás, elkorcsult az erkölcs, megszűnt a rend, felborult az értékrend, a stílust felváltotta a divat és eltűnt az értelmiségi lét, mint életforma. És amit Márai mond, az mindennél is sokkal súlyosabb, azt is megmondja, hogy mindezek helyére a Nihil kerül, mert nem kerülhet semmi más, nincs újraértékelés, nincs áttérés, csak a Nihil van. Ezt érezzük hétköznapijainkon, ezt érezzük az iskolákban, ezt teljesítik be az újabb és újabb generációk; és nem győzünk eleget csodálkozni, hogy voltak emberek, akik előre tudták mindezt, pontosan.

*A hópehelyek napoznak az ágakon
Nem háborgatja őket egyéni vagy kollektív tudat
Nem keresik a bölcs utat
Csak hevernek némán, süketen és vakon*

*Lazán egymásba tapadva
A fény hullámhosszán táncolnak,
hírnökeként más világoknak,
e világnak önmagukat adva*

*Úgy tűnik, felmelegedéskor vízcseppekbe összeolvadnak,
Pedig ők egyszerűen megszűnnek,
Csak a fa siratja őket.*

Mi az iskola legfőbb szerepe? Miért is hozták létre az iskolákat? Seymour Papert már 1980-ban azt írta, hogy „Az iskolát olyan mesterséges és alacsony hatékonyságú tanulási környezetnek tekintem, amit a társadalom kényszerből hozott létre, miután az informális környezetek bizonyos lényeges területeken elégtelennek bizonyultak”. Ez azóta sem változott meg, sőt egyre inkább kihangsúlyozódik, hisz felszínes, Nihilbe ágyazott hétköznapijaink majdnem minden területen elégtelenek bármiféle hiteles tanítás átadásához. Hiteles tanítás és hiteles tanítók nélkül pedig meghal a jövő is. Ugyanakkor az iskolával szemben támasztott igények a skizofrénia jegyeit viselik magukon. Egyrészt az ember alapvető stabilitásigényéből fakadó biztonságos, szilárd alapok megteremtését, másrészt az örök változás dinamikájának mindenkori követését. Ez a skizofrénia a Nihilben szükségszerű, hisz a közösség nélküli társadalom a káoszra jellemző sűrű pályák szinkronlétét generálja és biztosítja. A probléma nem is az ilyen jellegű kettősségből fakad, hanem abból, hogy ezzel párhuzamosan, egysíkú, közgazdaságból átvett modelleket alkalmazunk az iskolaszervezésben, anélkül, hogy a modellek bemeneti feltételrendszerének alkalmazhatóságát vizsgálnánk. Ráadásul ezeknek a modelleknek a létjogosultsága, életképessége már a közgazdaságban is kritikus, semmi sem támasztja alá azok alkalmazását más területeken. Mindenféle optimalizálási algoritmust alkalmazunk anélkül, hogy a multikriteriális optimalizálás alapvető nehézségeit figyelembe vennénk és talán a legsúlyosabb probléma, hogy időközben megfeledekezünk az embernek a rendszeren belüli alapvető fontosságáról. Tudjuk, hogy senki nem képes előttünk semmit fölfedni, csupán azt, ami tudásunk hajnalán, félálomban máris ott hever. A tanító nem bölcsességéből ad át nekünk, hanem hitéből és szeretetéből. Mégis hatékonysági mutatókat találunk ki és aztán ezeket bálványként imádjuk. Alapvető tévedésünk abban áll, hogy a minőséget mennyiségként kezeljük. Pedig tudhatnánk, hogy a minőséget nem lehet sem mérni, sem biztosítani, sem elsajátítani, sem eladni, sem pedig megvenni, mert a minőség túl van a kultúrán és túl van a Nihilen is.

A rendszeren belül nem tűrjük a dualizmust, a sokszínűséget, általános műveltségben gondolkodunk, holott tudjuk, hogy a műveltség nem általánosítható, a tudományokban és a művészetekben nincs demokrácia, csakis tisztán gondolati arisztokratizmus.

A Nihilben nincs origó, nincs koordináta-rendszer, nincsenek koordináták, nincsenek irányok, nincs idő, tehát nincs múlt, nincs jelen és nincs jövő. Ami van az csak az üresség és entrópia. És az ürességen túl, mélyen a Káosz belsejében egy hátborzongató Rend rejlik. Ezt a rendet nem külső tényezők határozzák meg, ez egy belső minőségi jellemvonás. Minden kreatív tevékenység alapvetően ebből a rendből táplálkozik, ennek a rendnek valamilyen darabkáját vetíti át a Káoszon és a Nihilen keresztül családunk érzékeink tükrére. Minden tanulás és tanítás lényege ennek, a Káoszon és Nihilen átsejtlő, alapvetően transzcendentális, belső rendnek a megismerése.

Az iskolának és minden tanárnak, akárcsak Tarkovskij Sztalkerjének, idegenvezető szerepe van, és semmi sem garantálhatja, hogy a cél elérhető, tulajdonképp még azt sem, hogy létezik. Ráadásul alapértelmezésből a vállalkozó vándor létezése sem biztosított. A saját belső utunk létezésének felismerése talán tekinthető első stációnak ezen az úton. Ez gyakran nem érhető el iskolai tanulmányaink alatt, de mindenképpen az iskola adja a szükséges üzemanyagot, esetleg az útravalót, sőt néha a kalauzt is. Ennek hiteléhez fontos, hogy az iskola a saját útján sokkal előbb járjon, mint azok, akiket vezetni próbál. Ha az iskolarendszert lezüllesztjük a mindennapi élet, az azonnali

haszonelvűség anyagi szintjére, akkor ezzel teret engedünk a Nihilnek és a Nihil elnyeli ezt a teret. Ezért fontos, hogy külső tényezőktől, rendszerektől függetlenül az iskola képes legyen a Nihil belsejében létrehozni a saját életterét, munkastílusát, közösségét, értékrendszerét, erkölcsi világát, stílusát, igényrendszerét és mindezt céltalanul, csak simán, mert ez a dolga. A többi a mások dolga.

A csodálatos iskola

*A csodának hét szintje van
Ezt nevezem a világ hét csodájának,
S aki megmártózik csillogásában
Abban azontúl gyémánt angyalok laknak*

*Az első szint a fantázia
Mit tudatunkból kivetett
a kollektív amnézia
s amiért érdemes megélni bármely életet*

*Második szint a barátság
Amelyben idődet, lényedet adod másnak
S bár nem sokaknak jut e kiváltság
Isteni, mert nem sajnálsz másnap*

*Harmadik szint az érzés,
a transzcendenssel való rezonancia,
egóm alkotmányán réseket vés
e mennyei disszonancia*

*Negyedik szint a látás
életünk szövevényéből
ismeretlen formákat és
mint egy megtermékenyített anyaöl*

*Ötödik szinten az értés
Független motívumok szerveződnek egybe
S mint végtelen energiából intés
Rámutat a korlátlan kegyre*

*Hatodik szint a szeretet
Ez ad mindennek szint
Szájból szájba megetet
Így nyit létezésednek szint*

*Hetedik te magad vagy
Kézzel fogható absztrakt
Mit be nem fogadhat az agy
Mona Lisa a ké*